

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o določitvi podrobnih pravil za izvajanje Uredbe (ES) št. 883/2004 o koordinaciji sistemov socialne varnosti

COM(2006) 16 konč. — 2006/0006 (COD)

(2006/C 324/23)

Svet EU je 24. februarja 2006 sklenil, da v skladu s členom 149 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o zgoraj omenjenem dokumentu.

Strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 6. septembra 2006. Poročevalec je bil g. GREIF.

Zaradi novega mandata Odbora je skupščina sklenila, da bo o tem mnenju razpravljala na plenarnem zasedanju v oktobru in da bo v skladu s členom 20 poslovnika za glavnega poročevalca imenovala g. GREIFA.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 430. plenarnem zasedanju 26. oktobra 2006 s 118 glasovi za in 3 vzdržanimi glasovi.

1. Najpomembnejša politična sporočila EESO

1.1 EESO pozdravlja predložitev izvedbene uredbe za novo Uredbo 883/2004 o koordinaciji nacionalnih sistemov socialne varnosti, ki je pomemben korak k izboljšanju prostega pretoka oseb v EU.

1.2 EESO meni, da je prav letošnje evropsko leto mobilnosti delavcev primerna priložnost, da države članice pozove k prizadevanju za čim hitrejši začetek veljave izvedbene uredbe, kajti šele potem se lahko začne uporabljati nova Uredba 883/2004 ter s tem izboljšanja in poenostavitve, ki jih ta uvaja.

1.3 Hitro sprejetje bi pomenilo več kot le simbol, saj bi naredili konkreten korak k povečanju možnosti za mobilnost evropskih državljanov. Uporaba Uredbe 883/2004 in izvedbene uredbe, ki jo to mnenje obravnava, bi vsem uporabnikom na področju koordinacije socialnega prava prinesla številne poenostavitve, pojasnitve in izboljšanja.

1.4 EESO pozdravlja zlasti razširjeno področje uporabe uredbe glede na osebe in področja socialne varnosti ter vse določbe za izboljšanje sodelovanja med nosilci socialne varnosti.

1.5 EESO Komisijo poziva, da čim prej stori potrebne korake za prilagoditev vseh tistih uredb in pogodb, ki koordinacijo sistemov socialne varnosti razširjajo na območje Evropskega gospodarskega prostora, Švico, Grenlandijo ter pripadnike tretjih držav. Vse omenjene uredbe in pogodbe se sklicujejo na Uredbo 1408/71 in njeno Izvedbeno uredbo 574/72. Ustrezne spremembe s sklicevanjem na novo Uredbo 883/2004 se morajo zaključiti najkasneje do začetka njenega izvajanja.

1.6 V zvezi z boljšo in hitrejšo izmenjavo podatkov EESO vidi možnost za zmanjšanje administrativnih stroškov in pred-

nosti, ki jih bodo zavarovanci imeli zaradi pospešitve postopkov, kadar gre za čezmejne primere. Vendar EESO opozarja, da sama pospešitev prenosa podatkov ne bo zadostovala. Željeno učinkovitost glede časa obdelave bo mogoče doseči le, če nosilci v državah članicah hkrati zagotovijo zadostne in dobro usposobljene človeške ter ustrezne tehnične vire.

1.7 V zvezi s prenosom podatkov, ki bo v prihodnosti potekal v glavnem elektronsko, EESO nadalje poudarja svoje pomisleke glede podatkov osebne in občutljive narave (ki se med drugim nanašajo na zdravje, nezmožnost za delo, brezposelnost). Zato je nujno treba zagotoviti, da se ti podatki ustrezno zavarujejo in da ne zaidejo v napačne roke.

1.8 EESO nadalje poziva k uporabi izkušenj, pridobljenih pri uveljavljanju evropske izkaznice zdravstvenega zavarovanja, tudi glede pomanjkljivosti pri njeni praktični uporabi v posameznih državah članicah. Države članice vzpodbuja, da sprejmejo ustrezne ukrepe, da bodo evropski državljani predvsem na področju zdravstvenega zavarovanja lahko v celoti uživali prednosti nove ureditve.

1.9 EESO izrecno pozdravlja vse tiste ukrepe v okviru izvedbene uredbe, ki naj bi vsem uporabnikom nove koordinacijske uredbe prinesli več pravne varnosti in transparentnosti. V preteklosti se je na meddržavni ravni namreč že zgodilo, da dolgov, ki so jih institucije dolgovale druga drugi niso bili poravnani celo po več letih. EESO upa, da se bo disciplina plačevanja med državami bistveno izboljšala. Uveljavljanje izterjave odprtih dolgov med nosilci socialne varnosti pa je še naprej pomanjkljivo.

1.10 EESO se sprašuje, ali določbe uredbe in izvedbene uredbe — predvsem vključevanje gospodarsko neaktivnih oseb v osebno področje uporabe — ne bi sprožile razvoja, ki bi spodbudil dobro urejene socialne sisteme v EU in vzbudil težnjo po krčenju storitev. EESO meni, da je v tej zvezi treba pripraviti primerljive in smiselne podatke o trenutnem uporabi čezmejnih zdravstvenih in socialnih storitev v EU in uporabi, ki jo lahko pričakujemo v prihodnosti. Zanimive so zlasti spremembe, ki so povezane z uporabo Uredbe 883/2004.

1.11 EESO Komisijo in države članice poziva, da okrepijo ukrepe za seznanjanje vseh potencialnih uporabnikov z ureditvijo in ukrepi v zvezi s koordinacijo sistemov socialnega varstva ter s prednostmi, ki iz njih izhajajo. Odbor meni, da je s potrebnimi pripravi treba nemudoma začeti.

2. Uvod

2.1 Pravila Skupnosti za koordinacijo nacionalnih sistemov socialne varnosti trenutno urejata Uredba (EGS) 1408/71 in njena Izvedbena uredba (EGS) 574/72. Obe uredbi sta bili v minulih letih večkrat spremenjeni in posodobljeni. Uredbo 1408/71 naj bi nadomestila Uredba (ES) 883/2004 Evropskega parlamenta in Sveta, ki je bila sprejeta že 29. aprila 2004.

2.2 Te uredbe za koordinacijo nacionalnih sistemov socialne varnosti so namenjene sprejetju potrebnih ukrepov, ki bi zagotovili, da osebe — na svojem področju uporabe —, ki potujejo v drugo državo članico, tam začasno ali stalno bivajo, ne izgubijo svojih pravic na področju socialne varnosti. Uredbe za ohranitev teh pravic vsebujejo različna podrobna pravila, ki ustrezajo posebnim zahtevam različnih področij socialne varnosti, ter načela za praktično delovanje usklajevanja. Zato govorimo o usklajevanju in ne o harmonizaciji sistemov.

2.3 V skladu s členom 89 nove Uredbe 883/2004 mora njeno izvajanje urejati dodatna uredba. Šele s sprejetjem te izvedbene uredbe, ki je bila v osnutku predložena 31.1.2006 (COM(2006) 16 konč.) in je predmet predloženega mnenja EESO, se lahko izvaja nova Uredba 883/2004, ki je že začela veljati. Dotlej pa neomejeno veljata Uredba 1408/71 in njena Izvedbena uredba 574/72.

2.4 Delitev na osnovno uredbo in izvedbeno uredbo je uveljavljena praksa Skupnosti pri obravnavi koordinacije sistemov socialne varnosti v državah članicah. Osnovna uredba opredeljuje načela, izvedbena uredba pa „tehnične“ zadeve.

2.4.1 Predloženi osnutek izvedbene uredbe je zato mogoče razumeti kot „navodila za uporabo“ Uredbe (ES) 883/2004. Pojasnjuje vsa nejasna vprašanja upravne in postopkovne narave ter obravnava nekatere vidike usklajevanja Skupnosti, ki zahtevajo posebne postopke.

2.4.2 Na področju starostnih pokojnin je na primer treba natančno določiti, kakšen postopek zavarovanec uporabi pri zahtevku za pokojnino, pri katerem nosilcu vloži zahtevek, če je bil zaposlen v več državah članicah, kako si nosilci izmenjavajo podatke, da upoštevajo celotno zavarovalno dobo zavarovanca, ter kako vsak nosilec izračuna ustrezen del pokojnine, ki ga mora izplačati.

2.5 Kljub temu delitev na „načelno“ in „tehnično“ v praksi ni bila tako jasna. Nekatere točke predložene izvedbene uredbe bi sistemsko sodile v osnovno Uredbo 883/2004.

2.5.1 Več kot šest let trajajoče obravnave Uredbe 883/2004 so se na srečo pozitivno zaključile aprila 2004, torej še pred zadnjo širitvijo EU, in tako preprečile nadaljnja odlaganja. Zato je Uredba 883/2004 v posameznih delih slabo oblikovana (npr. priloge so deloma prazne, zlasti priloga XI). V predloženi izvedbeni uredbi je treba urediti še nekatere materialne točke, ki bi sistemsko pravzaprav sodile v osnovno Uredbo 883/2004. Pri tem gre predvsem za vidike finančne izravnave med nosilci socialne varnosti. Glede pravic državljanov ni odprtih materialnih točk.

2.5.2 EESO v tem mnenju namenja posebno pozornost omenjenim materialnim vprašanjem.

3. Bistvene vsebine izvedbene uredbe

3.1 S predloženimi izvedbenimi določili naj bi dosegli naslednje:

- poenostavitev in racionalizacijo pravnih in upravnih predpisov;
- pojasnitev pravic in dolžnosti vseh udeležencev koordinacije sistemov socialne varnosti (nosilcev socialne varnosti, pristojnih organov, delodajalcev in zavarovancev, delojemalcev in samozaposlenih oseb);
- izboljšanje usklajevalne prakse med nosilci socialne varnosti; tako bi preprečili, da bi bilo breme upravnih postopkov primarno na plečih zavarovancev;

- poenostavitev postopkov za zavarovance za povračila ali nudenje storitev v čezmejnih primerih ter skrajšanje rokov za odgovor in obdelavo;
- izvajanje boljših in hitrejših postopkov izmenjave podatkov (predvsem spodbujanje uporabe elektronskih načinov izmenjave podatkov in delo z elektronskimi dokumenti);
- zmanjšanje administrativnih stroškov (med drugim z učinkovitim povračilom terjatev med nosilci socialne varnosti);
- napredek v boju proti goljufijam in zlorabam (med drugim z učinkovitimi mehanizmi za čezmejno izterjavo zahtev).

3.2 Nova izvedbena uredba se po svoji zgradbi odločilno razlikuje od Uredbe 574/72 o izvajanju Uredbe 1408/71. Tako je predvsem zato, ker se nova izvedbena uredba po svoji zgradbi orientira po novi osnovni Uredbi 883/2004, ki se od osnovne Uredbe 1408/71 v nekaterih točkah precej razlikuje. Pri tem velja omeniti zlasti razlike v osebni in predmetni področju uporabe, ki ga nova Uredba 883/2004 zajema širše kot trenutno veljavna Uredba 1408/71. Nadalje se nova Uredba 883/2004 osredotoča na splošna določila in opredelitve, medtem ko Uredba 1408/71 obravnava posebna določila v poglavjih o posameznih zavarovalnih panogah.

3.2.1 Uredba 1408/71 je bila prvotno zasnovana samo za delojemalce in njihove družinske člane. V začetku osemdesetih let so osebno področje uporabe razširili na samozaposlene osebe, konec devetdesetih let pa na uradnike in študente.

3.2.2 Pogoj za osebno področje uporabe je bilo državljanstvo ene od držav članic, za osebe brez državljanstva in begunce pa stalno prebivališče v eni od držav članic. Vključeni so tudi družinski člani in preživeli nasledniki.

3.2.3 Preživeli nasledniki so tudi vključeni, če so državljani ene od držav članic, pri čemer ni pomembno državljanstvo osebe, iz katere pravice izhajajo.

3.2.4 Uredba 883/2004 poslej velja za vse državljane EU, ki so zavarovani v okviru nacionalnih zakonodaj, saj so v celoti vključene tudi neaktivne osebe.

3.2.5 Predmetno področje uporabe Uredbe 883/2004 presega predmetno področje uporabe Uredbe 1408/71; Uredba 883/2004 dodaja k obstoječim pravilom tudi storitve za predčasno upokožitev ter storitve za očetovstvo, izenačene s storitvami za materinstvo. Za razliko od Uredbe 1408/71 pa področje uporabe Uredbe 883/2004 ne vključuje več vzdrževalnine.

3.2.6 Uredba 883/2004 zdaj velja za vso zakonodajo, ki se nanaša na naslednje panoge socialne varnosti: a) storitve v primeru bolezni; b) storitve za materinstvo in izenačene storitve za očetovstvo; c) storitve v primeru invalidnosti; d) storitve za starost; e) storitve za preživete naslednike; f) storitve v primeru nezgod pri delu in poklicnih boleznih; g) posmrtnino; h) storitve v primeru brezposelnosti; i) storitve ob predčasni upokožitvi; j) družinske storitve.

3.3 Zaradi razširitve področja uporabe so potrebna nekatera nova pravila in postopki, ki so prilagojeni tem skupinam oseb. Sem se uvrščajo npr. določila o tem, katere pravne predpise je treba uporabljati pri upoštevanju dobe, namenjene za vzgojo otrok, ki so jo prebile osebe, ki niso bile nikoli niti delojemalci niti samozaposleni, v različnih državah članicah, kjer so stalno prebivale.

3.4 Predložena izvedbena uredba je po zgradbi podobna osnovni Uredbi 883/2004: naslov 1 obravnava splošne določbe, naslov 2 določitve veljavne zakonodaje, naslov 3 posebne določbe za različne vrste storitev. Sledi naslov 4 o finančnih določbah in razne prehodne in naslov 5 o končnih določbah. Odbor se v posebnih ugotovitvah o posameznih členih uredbe osredotoča na splošne predpise in veljavno zakonodajo ter manj na podrobnosti posameznih vrst storitev.

3.4.1 Priloge izvedbene uredbe so trenutno še prazne in jih je treba zapolniti z vsebino. Vsebujejo določbe za izvajanje dvostranskih konvencij, ki ostajajo v veljavi, in nove določbe za izvajanje dvostranskih konvencij (priloga 1), posebne sisteme, ki se uporabljajo za javne uslužbenke (priloga 2), države članice, ki stroške stvarnih storitev povrnejo na podlagi pavšalnih zneskov (priloga 3) in že omenjeni seznam pristojnih organov in nosilcev (priloga 4).

3.5 Poleg tega je namen številnih ukrepov in postopkov, predvidenih s to uredbo, povečati jasnost pri merilih, ki so jih nosilci držav članic dolžni uporabljati v okviru Uredbe 883/2004.

3.5.1 Tako so v naslovu 1 Uredbe 883/2004 strnili številne opredelitve, ki so v Uredbi 1408/71 razdeljene na posamezne veje socialne varnosti in deloma neenotno urejene. Več poudarka je namenjeno splošnim opredelitvam, manj pa določitvam v posameznih poglavjih. Tako v novi uredbi niso obravnavali vsake kategorije zavarovanja, kot da je „svet zase“, v katerem je treba obravnavati ustrezne predpise.

3.5.2 Pomemben korak predstavlja tudi člen 5 (enakopravno obravnavanje dejstev). To izenačenje dejanskega stanja pomeni, da mora država članica dejansko stanje ali dogodke, ki so se pripetili v drugi državi članici, obravnavati tako, kot da bi se zgodili na njenem lastnem ozemlju.

3.6 Vsebine osnovne uredbe in izvedbene uredbe se nanašajo le na čezmejne primere med najmanj dvema državama članicama. Samo za te primere obstajajo dodatne zahteve za zavarovanje ali delodajalce, na primer prijava izmenjave pri nosilcu socialne varnosti. Ostale dolžnosti zavarovanca ali delodajalca v pristojni državi članici ostajajo še naprej v pristojnosti držav članic in jih osnovna uredba ali izvedbena uredba ne obravnava.

4. Splošne pripombe

4.1 EESO pozdravlja predložitev izvedbene uredbe za novo Uredbo 883/2004 o i nacionalnih sistemov socialne varnosti, ki je pomemben korak k izboljšanju prostega pretoka oseb v EU. V uredbi ni nikakršnih večjih težav za različne uporabnike pravnih in upravnih predpisov za koordinacijo socialne varnosti v državah članicah ali problematičnih določb za zavarovanje.

4.2 Predlog uredbe vsebuje prav nasprotno številne poenostavitve, pojasnitve in izboljšanja. EESO zlasti pozdravlja razširjeno področje uporabe uredbe glede na osebe in področja socialne varnosti ter vse določbe za izboljšanje sodelovanja med nosilci socialne varnosti.

4.2.1 Razširjeno osebno področje uporabe ima velike učinke na število zajetih oseb predvsem v tistih državah, kjer je zavarovalno varstvo povezano s stalnim prebivališčem. V državah, kjer je zavarovalno varstvo povezano s poklicnim delom, so ti učinki manj očitni in skorajda ni novih skupin oseb.

4.3 EESO zato ponovno navaja svoje zahteve — ki jih je na države članice že naslovil v svojih prejšnjih mnenjih — da se čimbolj pospeši obravnava izvedbene uredbe, ki jo predlaga osnutek, in da se stori vse potrebno, da bi uredba čim prej začela veljati. Nova koordinacijska uredba in s tem povezana izboljšanja in poenostavitve morajo začeti veljati čim prej ⁽¹⁾.

4.4 Osnutek za izvajanje Uredbe 883/2004 je bil predložen s časovno zakasnitvijo in sicer v začetku leta 2006, torej šele približno poldrugo leto po sprejetju Uredbe 883/2004. Zaradi zapletenosti in obsežnosti predmeta obravnave, pa tudi zaradi

številnih odprtih vprašanj je zagotovo potreben še dodaten čas za razjasnitev podrobnih vprašanj glede uporabe in postopkov v posameznih državah članicah in institucijah na ravni Sveta in upravnih komisij.

4.4.1 Začetek veljavnosti izvedbene uredbe je načrtovan za začetek leta 2008. V skladu s členom 91 začne uredba veljati šele šest mesecev po objavi v Uradnem listu Evropskih skupnosti. To obdobje se zdi potrebno, pa tudi zadostno za prilagoditev sistemov novim določbam. Podaljšanje šestmesečnega roka od objave uredbe do začetka veljavnosti je treba na vsak način preprečiti.

4.4.2 Da se spodbudi čim zgodnejše izvajanje osnovne uredbe, EESO države članice poziva, da nosilce socialne varnosti že zdaj opremijo s potrebnimi človeškimi in tehničnimi viri ter tako omogočijo hitrejšo prilagoditev. Obstoječi instrumenti akterjev in uporabnikov na nacionalni ravni — predvsem obstoječe mreže TRESS ⁽²⁾, ki na ravni držav članic povezujejo zainteresirane skupine in akterje — naj se uporabijo za ustrezno oceno praktične uporabe te uredbe po njenem začetku veljavnosti v posameznih državah članicah. EESO poziva Komisijo, da te ukrepe podpre. Podaljšanje šestmesečnega roka od objave uredbe do začetka veljavnosti je treba na vsak način preprečiti.

4.5 Obravnavati je treba tudi samo Uredbo 883/2004. Pri tem je treba posebej omeniti prilogo XI. Ta priloga je po sprejetju uredbe leta 2004 ostala prazna in delovna skupina Sveta jo zdaj obravnava sočasno z osnutkom izvedbene uredbe.

4.5.1 Priloga XI ni povezana le z Uredbo 883/2004, temveč tudi s samo izvedbeno uredbo. Besedil slednjih ni mogoče obravnavati ločeno. Priloga XI obravnava posebne določbe za uporabo zakonodaje v državah članicah. Vsebino priloge določi Evropski parlament skupaj s Svetom pred začetkom veljavnosti izvedbene uredbe.

4.5.2 Ta priloga lahko opredeli posebne postopke za uporabo nekaterih pravnih predpisov. Države članice poskušajo tu ohraniti posebna nacionalna določila. Glede na možno obilico vnosov je priloga XI posebej občutljiv del uredbe. EESO bo neposredno po tem mnenju o tem zavzel ločeno stališče.

⁽¹⁾ Mnenje EESO o socialni varnosti za zaposlene in samozaposlene osebe (poročevalec g. Rodríguez García-Caro) UL C 24, 31.1.2006).

⁽²⁾ Training and Reporting on European Social Security (glej tudi: www.tress-network.org).

4.6 Upoštevanje posebnih interesov ne sme nadalje zavlačevati začetka veljavnosti nove koordinacijske Uredbe 883/2004 in s tem izvajanja vseh izboljšav, ki so že bile sprejete. To velja še toliko bolj ob upoštevanju dejstva, da je Komisija leto 2006 razglasila za leto mobilnosti delavcev. Hitro sprejetje bi pomenilo več kot simbol, kajti dejanski cilj je storiti konkreten korak za povečanje možnosti za mobilnost evropskih državljanov ⁽³⁾.

4.7 EESO opozarja na to, da Uredba 1408/71 in njena Izvedbena uredba 574/72 za nekatere skupine oseb tudi v primeru začetka veljavnosti obravnavane izvedbene uredbe in s tem povezane uporabe Uredbe 883/2004 še naprej veljata, dokler se ne spremenijo še druge uredbe in sporazumi (glej člen 90 osnovne uredbe in člen 90 izvedbene uredbe).

4.7.1 Področje uporabe koordinacijskih določb socialnega varstva v Uredbi 1408/71 so v minulih letih razširili na nadaljnje skupine oseb. Vključevanje nadaljnjih skupin oseb pa ni bilo izvedeno v okviru Uredbe 1408/71 ali Uredbe 574/72, temveč s posebnim dodatnim uredbami ali sporazumi.

4.7.2 To se po eni strani nanaša na uporabo koordinacijskih pravil za državljane tretjih držav, njihove družinske člane in njihove preživele naslednike, ki jih ureja Uredba 859/2003. Od 1. junija 2003 zajemajo koordinacijske določbe poleg državljanov EU tudi državljane tretjih držav, ki imajo zakonito stalno prebivališče v eni od držav članic. Ugotoviti velja, da se vključevanje državljanov tretjih držav v področje uporabe nanaša samo na čezmejne primere teh zavarovancev med najmanj dvema državama EU in ne na čezmejne primere med njihovo matično državo in državo članico EU.

4.7.3 Po drugi strani pa je določbe uredb 1408/71 in 574/72 že od leta 1994 treba izvajati v državah EGP in pri državljanih EGP. Sporazum o prostem pretoku oseb s Švico, ki velja od 1. junija 2002, razširja področje uporabe koordinacijske določbe tudi v razmerju do Švice. Uredba 1661/85 pa vključuje tudi Grenlandijo in njene prebivalce.

4.7.4 Vse to je tudi državljanom EU prineslo povečanje geografskega območja uporabe. Države EGP in Grenlandija so izenačene z državami EU. To stanje je treba ohraniti v smislu uresničevanja enakega obravnavanja državljanov držav Skupnosti in državljanov tretjih držav na socialnem področju. Če naj to razširjeno področje uporabe velja tudi za Uredbo 883/2004, potem je treba omenjene uredbe ustrezno spremeniti.

4.8 V tem smislu EESO poziva, da se ustrezne uredbe in pogodbe, ki so povezane z Uredbo 1408/71, čim hitreje spremenijo, vsekakor pa najkasneje do začetka izvajanja novega usklajevanja. Nadalje naj ima Uredba 883/2004 enako razširjeno

geografsko in osebno področje uporabe, kajti sicer državljani tretjih držav ter državljani EGP, Švice in Grenlandije ne bodo zajeti v njeno varstvo in tudi državljani EU bi bili v nekaterih čezmejnih primerih s temi državami verjetno prav tako prikrajšani. Za takšne primere bi se morala še naprej uporabljati Uredba 1408/71.

4.8.1 Komisijo naj čim prej stori potrebne korake. K temu sodijo neenaka obravnava različnih državljanov s prebivališčem v Evropski uniji. Po drugi strani pa pomeni izvajanje dveh tako kompleksnih uredb tudi za nosilce socialne varnosti v državah članicah dodatno obremenitev.

4.8.2 Poleg tega je treba upoštevati, da je treba pri nadaljnji veljavnosti Uredbe 1408/71 in njene Izvedbene uredbe 574/72 obe uredbi nadalje posodabljeni in jih prilagoditi spremembam celo takrat, ko te veljajo le še za majhno skupino upravičencev. To pa za upravo Evropske unije in za vse uporabnike uredbe predstavlja nesporejmljivo obremenitev.

4.9 Uredba 883/2004 predvideva prav tako izvajanje boljših postopkov glede hitre in zanesljive izmenjave podatkov med nosilci socialne varnosti v državah članicah. Pri tem naj bi spodbujali predvsem uporabo elektronskih postopkov za izmenjavo informacij in delo z elektronskimi dokumenti.

4.9.1 Medtem ko je bila doslej pri obdelavah v uporabi papirna oblika dokumentov in je elektronska obdelava potekala le, če sta se državi članici o tem vzajemno sporazumeli, naj odslej celotna izmenjava podatkov med institucijami praviloma poteka elektronsko.

4.9.2 Poleg zmanjšanja administrativnih stroškov lahko pričakujemo predvsem tudi prednosti glede pospešitve postopka za zavarovance in skrajšanje rokov za odgovore in obdelavo ter pospešitev povračila oz. nudenja storitev v čezmejnih primerih.

4.9.3 Predlog uredbe nikakor ne določa, da morajo vsi nosilci v EU med seboj komunicirati po elektronski poti. Zadostuje namreč v vsaki državi vsaj ena dostopna točka v instituciji, ki je ustrezno opremljena za sprejem in pošiljanje elektronskih podatkov o socialnem zavarovanju in ki podatke posreduje pristojnim nosilcem v državi. Za identifikacijo komunikacijskih partnerjev je treba v skladu s členom 83 predloga oblikovati bazo podatkov, ki je dostopna javnosti. Ta vsebuje, kot je opredeljeno: „pristojne oblasti“, „pristojne nosilce“ in „nosilce kraja stalnega prebivališča“ ter „nosilce kraja začasnega prebivališča“, „dostopno točko“ in „organ za delo“. Dostop omogoča, da se dosedanje priloge uredbe nadomestijo z ustreznimi aktualiziranimi seznami institucij.

⁽³⁾ Glej tudi osnutek menja o spremembi Uredbe št. 1408/71 (SOC/213, CESE 920/2006, poročevalec: g. RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO, točka 5).

4.9.4 V tej zvezi EESO spodbuja uporabo izkušenj, pridobljenih pri uveljavitvi evropske izkaznice zdravstvenega zavarovanja, tudi glede na trenutne pomanjkljivosti pri njeni praktični uporabi v posameznih državah članicah. Predvsem bi bilo treba preveriti, v kolikšni meri bi lahko uporabljali obstoječe baze podatkov za nosilce zdravstvenega zavarovanja. Upravno komisijo se pri tem poziva, da določi podatke, ki so bistveni za komunikacijo. Poleg tega naj se države članice spodbudi, da sprejmejo ustrezne ukrepe, da bodo evropski državljani predvsem na področju zdravstvenega zavarovanja lahko v celoti uživali prednosti nove ureditve.

4.10 EESO ugotavlja, da elektronsko posredovanje podatkov omogoča pospešitev izvajanja, kar je v interesu zavarovancev. Zato Odbor to spremembo pozdravlja. Vendar pa EESO opozarja, da gre pri tem za vrsto občutljivih osebnih podatkov (ti se med drugim nanašajo na zdravje, nezmožnost za delo, brezposelnost). Zato je treba nujno zagotoviti, da so ti podatki ustrezno zavarovani in da ne zaidejo v napačne roke.

4.10.1 Resda veljajo tudi tu vsa jamstva, ki jih predvidevajo določbe Skupnosti glede varstva fizičnih oseb pri obdelavi osebnih podatkov in prostem pretoku takšnih podatkov. Ta jamstva urejata člen 84 Uredbe 1408/71 in člen 77 Uredbe 883/2004. EESO kljub temu poziva — predvsem ob upoštevanju dejstva, da elektronski prenos podatkov med nosilci v državah članicah postaja pravilo — da izvedbena uredba izrecno opozori na občutljivost podatkov in poišče primerne mehanizme za zagotovitev varnosti teh podatkov.

4.10.2 EESO vsekakor pogrša formulacijo kot v členu 84(5) v Uredbi 1408/71, ki izrecno prepoveduje, da se podatki uporabijo v drugačne namene kot je socialna varnost. Takšno besedilo je treba izrecno dodati členu 4 izvedbene uredbe.

4.11 Vendar pa prednosti uporabe elektronskih sredstev za izmenjavo podatkov med nosilci socialne varnosti ne bi smeli precenjevati. Nedvomno bo prišlo do hitrejšega posredovanja podatkov. Pri tem je pogosto treba prestrukturirati nacionalne institucije.

4.11.1 Vprašljivo pa je, ali bi pospešitev glede časa posredovanja dejansko prinesla odločilne prednosti za zavarovance. Čas posredovanja je namreč v primerjavi s skupnim časom, ki je potreben za obravnavo določenega primera, sorazmerno majhen. Nekateri zapleteni primeri (predvsem na področju pokojninskega zavarovanja: meddržavna delna plačila, proporcionalni izračuni, itd.) bodo še naprej zahtevali posebno obdelavo in jih ne bo mogoče odpraviti le z nesorazmerno obsežno

uporabo računalniških programov. Te primere bodo morali še naprej obravnavati strokovni uslužbenci.

4.11.2 EESO meni, da pospešitev posredovanja podatkov sama po sebi ne bo prinesla odločilnih sprememb. Želena učinkovitost glede časa obdelave je mogoče doseči le, če nosilci v državah članicah hkrati zagotovijo zadostne in dobro usposobljene človeške ter ustrezne tehnične vire.

4.11.3 EESO zato države članice poziva, da osebe nosilcev socialne varnosti nemudoma ustrezno pripravijo na nove določbe osnovne uredbe in izvedbene uredbe. Neobhodno potrebno je ustrezno šolanje in usposabljanje osebja. EESO Komisijo poziva, da v okviru svojih pristojnosti izvede ustrezne pobude in podpre države članice. Odbor predvsem zahteva, da se namenijo ustrezna sredstva Skupnosti za programe usposabljanja in po potrebi tudi pomoč pri izobraževanju.

4.12 Ker sistemi socialne varnosti, ki jih zajema Uredba (ES) št. 883/2004, temeljijo na solidarnosti vseh zavarovancev, je treba predvideti mehanizme za učinkovitejšo izterjavo terjatev, ki se nanašajo na neupravičeno prejete storitve ali na prispevke, ki jih niso odvedli zavarovanci oz. zavezanci za plačilo prispevkov.

4.12.1 EESO se priključuje mnenju Komisije, da so bolj obvezujoči postopki za skrajšanje rokov za plačilo terjatev med nosilci držav članic zelo pomembni za ohranjanje zaupanja v izmenjavo.

4.12.2 Izvedbena uredba tako predvideva skupne roke za izpolnjevanje nekaterih obveznosti ali upravnih faz, ki naj bi prispevali k jasnim in urejenim odnosom med zavarovanimi osebami in nosilci.

4.12.3 Poleg tega se načrtujejo postopki vzajemne pomoči med nosilci po zgledu določb, ki jih predvideva Direktiva Sveta 76/308/EGS o vzajemni pomoči pri izterjavi terjatev v zvezi z nekaterimi prispevki, pravicami, davki. Uvedene bodo tudi obresti za prispevke, kar bo izboljšalo plačilno disciplino.

4.12.4 EESO izrecno pozdravlja vse ukrepe v okviru izvedbene uredbe, ki bi naj prinesli vsem uporabnikom nove koordinacijske uredbe več pravne varnosti in transparentnosti, kajti v preteklosti se je dogajalo, da dolгови, ki so nastali zaradi izravnave med nosilci, celo po več letih niso bili poravnani. EESO upa, da se bo meddržavna disciplina plačevanja bistveno izboljšala. Uveljavljanje izterjave odprtih terjatev med nosilci socialne varnosti pa je še naprej pomanjkljivo.

4.13 EESO nadalje pozdravlja večjo prožnost nove izvedbene uredbe v primerjavi z Uredbo 574/72 za izvajanje Uredbe 1408/71, ki državam članicam še naprej omogoča, da je lahko na dvostranski ravni izvedba boljša kot pa to zahteva izvedbena uredba, če to ne ogroža interesov upravičencev in delovanja usklajevanja. EESO pa se v skladu s tem prednostim načelom, pri čemer prožnost ne sme imeti negativnih učinkov za upravičence, zavzema za drugačno, strožjo formulacijo člena 9 kot je ta, da „dogovori ne posegajo v pravice upravičencev“. Izrecno naj se upošteva predvsem to, da v okviru drugečnega izvajanja, denimo, tudi roki ne morejo biti podaljšani oziroma da ni mogoče zahtevati dodatnih uradnih poti.

4.14 EESO poziva Komisijo in države članice, da okrepijo tiste ukrepe, ki bi vsem uporabnikom uredbe približali pravila in prednosti koordinacije socialnih varnostnih sistemov, vključno s spremembami, ki nastanejo zaradi uporabe Uredbe 883/2004. Informacije morajo prejeti podjetja in vsi zavarovanci, predvsem tisti, ki so aktivni v najrazličnejših oblikah zaposlitve, od delojemalcev do neformalnega sektorja. Odbor meni, da je treba s potrebnimi pripravi nemudoma začeti.

4.15 Uredba 883/2004 predvideva, da morajo postopki izpolnjevanja zahtevo po uravnoteženi porazdelitvi bremen med državami članicami. EESO pa se v zvezi s tem sprašuje, ali ne bi bilo mogoče z določbami uredbe in izvedbene uredbe sprožiti razvoja, ki bi lahko spodbudil dobro urejene socialne sisteme v EU in vzbudil težnjo po krčenju storitev. Predvsem glede vključevanja gospodarsko neaktivnih oseb v osebno področje veljavnosti uredbe in prostega pretoka oseb v EU EESO meni, da prizadevanja za harmonizacijo ne bi smela voditi k izenačevanju navzdol in h krčenju socialnih standardov.

4.15.1 EESO meni, da je v tej zvezi treba sprejeti ukrepe za pripravo primerljivih in sporočilnih podatkov o trenutnih čezmejnih zdravstvenih in socialnih storitvah v EU in tistih, ki jih lahko pričakujemo v prihodnosti. Pri tem so pomembne predvsem spremembe, ki jih uvaja Uredba 883/2004.

5. Nadaljnje posebne opombe k posameznim členom

5.1 Člen 2: Obseg in načini izmenjave podatkov med nosilci

EESO poziva, da se oblikujejo jasni roki za odgovore in obravnavo. V primeru prekoračitve teh rokov in posledičnega nastanka škode je zavarovanec upravičen do odškodnine. Pravice zavarovancev morajo biti izvedljive, zato je treba oblikovati

ustrezna pravna sredstva. Nastale pomanjkljivosti se ne smejo prevaliti na zavarovanca. Nosilci morajo nadomestiti škodo, ki je bila povzročena v njihovem področju odgovornosti. To besedilo je treba dodati členu 2 izvedbene uredbe.

5.2 Člen 3: Obseg in načini izmenjave podatkov med upravičenci in nosilci

Člen 3(4): Za pospešitev postopka je treba spodbujati elektronsko pošiljanje dokumentov in tudi potrdil o prejemu dokumentov. Papirna oblika pošiljanja naj se uporablja le v izjemnih primerih.

5.3 Člen 4: Format in način izmenjave podatkov

Glede na elektronsko komunikacijo je treba poleg varnosti podatkov, ki jo navaja točka 3.10.2 zagotoviti, da lahko elektronska komunikacija z zavarovanci poteka samo na njihovo privolitev. Mnogi zavarovanci v okviru pokojninskega zavarovanja niso še nikoli v življenju uporabljali elektronske komunikacije. Tudi zdaj ne smejo biti v to prisiljeni. Razen tega mnogi nimajo dostopa do elektronskih sredstev. Pri tem je treba upoštevati tudi druge skupine z zmanjšanimi ali oteženimi možnostmi za dostop do elektronske obdelave podatkov (npr. invalide). Treba je spodbujati javen in kar se da univerzalen dostop do ustreznih tehnologij.

V tem smislu EESO poziva, da se členu 4.2 uredbe doda besedilo: „Vsi ukrepi in načini elektronske izmenjave podatkov morajo upoštevati zahteve splošne dostopnosti“. Poleg tega EESO meni, da je besedilo člena 4(3) problematično, kajti v skladu z besedilom bi se morale pri komunikaciji z upravičenci prednostno uporabljati elektronske tehnike. EESO pri tem zahteva naslednji dodatek: „v kolikor se upravičenci s tem strinjajo“.

5.4 Člen 5: Pravna vrednost dokumentov in dokazil, izdanih v drugi državi članici

Člen 5(2): To pomeni, da se javni organ lahko obrne na nosilca, ki je izdal dokument, če potrebuje pojasnitev dokumentov. Če gre pri tem tako kot pri členu 5(1) za dokument davčne uprave, ali naj se potem služba socialne varnosti določene države za pojasnitev dokumentov poveže z javno upravo druge države? To bi bilo neizvedljivo in zapleteno.

Čemu služijo „organi za zvezo“? EESO predlaga, da se okrepijo informacijske pristojnosti in pristojnosti podpore organov za zvezo, da lahko ti izvajajo ustrezno vlogo. Nosilci se morajo za pojasnitev vprašanj obrniti samo na organe za zvezo.

Člen 5(3): Dejstvo, da ima upravna komisija šest mesecev časa za poravnavo med dvema ali več institucijami iz dveh ali več držav, nikakor ne pomeni poenostavitve ali izboljšanja koordinacije med sistemi socialne varnosti. Ta rok je pretirano dolg. EESO zahteva, da obravnava določene zahteve vključno z vsemi uradnimi potmi institucije ne presegajo treh mesecev.

5.5 Člen 8: Upravni dogovori med dvema ali več državami članicami

Države članice so pooblašene, da lahko sklenejo skupne dogovore, če ti dogovori ne posegajo v pravice upravičencev. Za transparentnost in pravno varnost zavarovancev EESO zahteva, da je treba o teh sporazumih obvestiti Komisijo, ki slednje tudi hrani. S seznamom teh sporazumov v dodatku izvedbene uredbe bi se omogočila dodatna pravna varnost.

5.6 Člen 11: Elementi za določitev stalnega prebivališča

Člen 11(1a–1e) v okviru določanja stalnega prebivališča namen, ki ga izrazi oseba, enači z objektivno določljivimi dejstvi kot enakovredno merilo za določanje. EESO meni, da naj takšna določitev stalnega prebivališča najprej poteka po objektivno določljivih dejstvih. Le ko to ni mogoče, naj se upošteva namen, ki ga izrazi oseba. Torej naj je to podrejen kriterij v točki 2.

Poleg tega se EESO sprašuje, ali se poizvedovanje po individualnih razlogih za spremembo stalnega bivališča ne razume kot nedovoljen poseg v zasebnost državljanov.

5.7 Člen 12: Seštevanje dob

Člen 12(3) določa, da se v primeru prekrivanja dobe za obvezno zavarovanje v določeni državi članici s prostovoljno zavarovalno dobo v drugi državi članici mora upoštevati samo doba za obvezno zavarovanje. EESO meni, da to ne sme voditi do tega, da morebitni prispevki za zavarovanje postanejo brez vrednosti. Za tovrstne primere izvedbena uredba predvideva, da se ti prispevki izplačajo zavarovancem.

5.8 Člen 16: Postopek za uporabo člena 12 Uredbe (ES) št. 883/2004

Zahteva, da mora delodajalec o napotitvi delavca v drugo državo članico, o tem, „če je mogoče“, predhodno obvestiti pristojnega nosilca. EESO zahteva, da se črta izraz „če je mogoče“, kajti slednji dopušča širšo interpretacijo.

Treba je zagotoviti, da se nosilca praviloma predhodno obvestiti o napotitvi, da se tako lahko ustvari pravna varnost za zavarovanca pred napotitvijo in se preprečijo težave, ki bi lahko nastopile v zavarovalnem primeru med napotitvijo, če nosilec države članice, kamor je napoten delojemalec, o tem ni obveščen.

5.9 Člen 21: Obveznosti delodajalca

Člen 21 omogoča, da je delojemalec dolžan plačevati prispevke socialnega zavarovanja, če delodajalec nima sedeža v državi članici, katere zakonodaja se uporablja. Delodajalec se mora o tem dogovoriti z delojemalcem.

EESO meni, da je pomembno, da se v vsakem primeru ohrani odgovornost delodajalca. Možnost prenosa obveznosti plačevanja prispevkov ne sme voditi do tega, da se morebitni prispevki delodajalca prevajajo na delojemalca in da je zato neto plača manjša. Morebitni prispevki delodajalcev se morajo v celoti povrniti delojemalcem.

EESO zahteva, da morajo dogovori, ki jih obravnava člen 21(2) potekati v pisni obliki, tako da se izključi pravna negotovost. EESO meni, da je treba obveznosti delodajalcev, da pristojne nosilce obvestijo o teh dogovorih, odločnejše poudariti. Takšno sporočilo mora potekati nemudoma (znotraj določenega kratkega časovnega okvira) v pisni obliki.

5.10 Člen 25: Začasno bivanje v državi članici, ki ni pristojna država članica

Člen 25(1) določa, da je za bivanje v drugi državi kot je pristojna država članica potreben dokument, ki potrjuje pravico posameznika do storitev. EESO meni, da je treba razjasniti, ali evropska izkaznica za zdravstveno zavarovanje ne izpolnjuje tega pogoja in ali se dejansko potrebuje dodatno potrdilo. Če bi v prihodnosti prišlo do spremembe oblike dokazila, potem se lahko ta člen še zmeraj spremeni.

Člen 25(B) nejasno izraža, ali lahko zavarovanec sam izbira, ali za povrnitev stroškov zaprosi nosilca začasnega prebivališča ali pristojnega nosilca.

5.11 Člen 26: Načrtovano zdravljenje

EESO meni, da lahko besedilo člena 26(B) „Kritje stroškov zdravstvenih storitev v okviru načrtovanega zdravljenja“ vodi do napačnega razumevanja in ga je zato treba dopolniti. V skladu z namenom Komisije EESO predlaga naslednji začetek tega odstavka: „Če se dodeli odobritev in mora zavarovanec nositi stroške zdravljenja, potem pristojni nosilec krije stroške po najvišji stopnji in to vsoto izplača zavarovancu ...“

V nasprotnem primeru se lahko razume, da pristojni nosilec nadomesti stroške nosilca izvajanja, in da lahko potem zavarovanec zahteva izplačilo morebitne razlike. To pa ni namen pri prevzemu stroškov pri načrtovanih pogajanjih.

5.12 Člen 88: Spremembe prilog

Kot že navaja točka 4.5, države članice trenutno določajo vzporedno k izvedbenim uredbam na ravni Sveta določene postopke,

ki opredeljujejo, kako se lahko uporabljajo nacionalni pravni predpisi. Ti bodo navedeni v trenutno še prazni prilogi 11. Države članice poskušajo zagotoviti posebna nacionalna določila. Glede na možno vsebino je priloga 11 občutljivi del Uredbe 883/2004.

EESO se zavzema za to, da se pri vsebini te priloge strogo upošteva zahteva po nujnosti. EESO bo o tej temi zavzel ločeno stališče.

5.13 Člen 91: Končne določbe

Glede na pomen hitrega izvajanja izvedbene uredbe za državljane EESO — kot to že omenja točka 4.4 — EESO poziva države članice, da določijo jasen rok, do katerega morajo biti zaključena pogajanja v Svetu o izvedbeni uredbi. Takšen politično dogovorjeni rok bi bil smiseln in izvedljiv tudi v okviru evropskega izkaznice za zdravstveno zavarovanje. Osnovna Uredba 883/2004 mora začeti veljati čim prej.

V Bruslju, dne 26. oktobra 2006

Predsednik

Evropsko ekonomsko-socialnega odbora

Dimitrios DIMITRIADIS
